

Кобеля-Звір М.Я.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5627-9408>

Kobelia-Zvir Mariana

Lviv University of Trade and Economics

ГРАНТИ ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ «ЕРАЗМУС ДЛЯ МОЛОДИХ ПІДПРИЄМЦІВ»

У статті розглянуто основні грантові можливості Програми Європейської комісії «Еразмус для молодих підприємців». Продемонстровано, що її інструменти підтримки є унікальними для тих, хто мають бажання розвивати власну справу. Акцентовано: станом на квітень 2024 року брати участь у програмі можуть підприємці з 39 країн, в тому числі з України. Зроблено наголос на тому, що це дозволяє початківцям отримати необхідні навички для запуску та успішного розвитку свого бізнесу: представники МСП обмінюються досвідом і бізнес-ідеями з досвідченими підприємцями протягом 1-6 місяців, на що програма виділяє фінансування. Зазначено, що Європейська комісія частково фінансує перебування в іншій країні. Продемонстровано відмінну особливість програми: вона реалізовується через мережу організацій-посередників у кожній країні, які мають за завдання впроваджувати програму на місцевому рівні, залучаючи підприємців, та дозволяють їм отримати користь від міжнародних обмінів. Окреслено переваги програми: у нового підприємця з'являється нагода навчатися без відриву від роботи на малих або середніх підприємствах інших країн, що сприятиме ефективному старту бізнесу або підсилить діючий бізнес; підприємець також може вийти на нові ринки, розширити міжнародне співробітництво та знайти потенційних партнерів за кордоном; приймаючий підприємець має шанс отримати свіжі ідеї від мотивованого новачка, що є сприятливим доповненням до його власних компетенцій. У статті зазначено: попри значні перспективи почерпнути досвід колег-підприємців, представники українських МСП не дуже активно використовують можливості Програми обмінів. У дослідженні продемонстровано показники результативності вітчизняних підприємців в цій програмі з 2020 року та зазначено основну причину, чому бізнес не надто звертається до перспектив «Еразмусу для молодих підприємців». Підсумовано: за умови підвищення поінформованості про переваги програми можна відчутти її суттєвий вплив.

Ключові слова: гранти, Програма «Еразмус для молодих підприємців», європейські гранти, можливості обміну, гранти для МСП, грантова підтримка, гранти Європейського Союзу, гранти Єврокомісії, можливості програми.

Постановка проблеми. Малі та середні підприємства (МСП) є ключовими учасниками європейської економіки. Європейська комісія підтримує їх розвиток через ініціативи, такі як Стратегія МСП, Промислова стратегія та її оновлення, а також Пакет допомоги МСП. Незважаючи на те, що МСП відіграють ключову роль у зростанні та створенні робочих місць, їхній потенціал для міжнародного розширення та інновацій на Єдиному європейському ринку та поза його межами обмежений [11].

Започаткована у 2009 році Програма «Еразмус для молодих підприємців» (Erasmus for Young Entrepreneurs) сприяє обміну знаннями та досвідом між європейськими власниками МСП, допомагаючи їм у розвитку та інноваціях. Вона забезпечує транскор-

донний зв'язок між молодими та досвідченими підприємцями, підтримуючи їх у вдосконаленні підприємницьких навичок, технологій та управління [3; 11].

З 2009 року більш ніж 22 000 підприємців вже взяли участь у програмі, і понад 90% із них вважають свій досвід успішним.

Станом на квітень 2024 року долучатися до програми можна з 39 країн, у тому числі з України [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Програму «Еразмус для молодих підприємців» розглядали ряд вітчизняних науковців: І.В. Кицюк, І.В. Ковальчук, І. Клименко, О. Акімов, Л.О. Гришина, П.М. Карась, О.М. Войтенко, М.І. Дручик та ін. [1; 2; 4–7].

І.В. Кицюк, І.В. Ковальчук, досліджуючи програми Європейського Союзу з підтримки та стимулювання

малою та середнього бізнесу України, зробили висновок: «ЄС пропонує значні можливості для українських МСП щодо грантової підтримки, вигідного кредитування, доступу до навчальних програм, нових технологій тощо, що потребує постійного дослідження» [5].

Автори Войтенко О.М., Дручик М.І. у своїй публікації на тему «Бар'єри виходу українських компаній на міжнародний ринок» окреслили можливості Програми «Еразмус для молодих підприємців» [1].

Дослідники Гришина Л.О., Карась П.М., розглядаючи інструменти Програми «Єдиний ринок», окреслили і можливості Програми «Еразмус для молодих підприємців» [2].

Враховуючи інформацію у дослідженнях науковців, доцільно зауважити, що не здійснено глибинного аналізу Програми «Еразмус для молодих підприємців», її пріоритетів та цілей, а також можливостей для українських представників бізнесу.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розкрити можливості грантової Програми Європейської комісії «Еразмус для молодих підприємців» для розвитку МСП в Україні, проаналізувати її цілі та пріоритети, а також встановити особливості участі українських представників бізнесу в її конкурсах.

Виклад основного матеріалу. Програма «Еразмус для молодих підприємців» є міжнародною обмінною ініціативою Єврокомісії, що надає можливість початківцям в бізнесі вчитися у досвідчених колег із інших країн. Це дозволяє отримувати доступ до новаторських ідей та ринків. Така програма відкрита для підприємців із країн ЄС, асоційованих країн Світової організації малих і середніх підприємств, а також Канади, Сінгапуру, Великобританії, США та України. Основна мета програми – підтримка розвитку підприємництва, зокрема міжнародної співпраці та інноваційних можливостей для МСП, що зміцнює конкурентоздатність європейських бізнесів [11].

Перевага програми – в тому, що вона надає широкі можливості, а саме:

1. Навчання нових підприємців без відриву від виробництва в інших країнах для підтримки стартапів.
2. Обмін досвідом між підприємцями.
3. Розширення доступу до ринків і знаходження нових партнерів.
4. Сприяння мережевому спілкуванню між підприємцями з різних країн.
5. Підтримка створення сталих та інноваційних підприємств [3; 10; 11].

Відмінна особливість програми – її реалізація через мережу організацій-посередників у кожній країні. Ці організації мають за завдання впроваджувати програму на місцевому рівні, залучаючи підприємців та допомагають їм отримати користь від міжнародних обмінів. Станом на квітень 2024 року в Україні роль організацій-посередників виконують: Університет імені Альфреда Нобеля, Благодійна організація «Благодійний фонд «EEN-UKRAINE», Чернігівська обласна торгово-промислова палата, Дніпропетровська торгово-про-

мислова палата, Університет «КРОК», ТОВ «Світта Україна», Торгово-промислова палата України, ТОВ «Корпоративні акселератори», Платформа інноваційного партнерства, Молодіжна громадська організація «Нова європейська генерація» [3].

Варто зазначити: періодично Європейська комісія оголошує конкурс із добору таких організацій у країнах-учасницях Програми Single Market Programme [11]. Ці організації вибирає Європейська комісія шляхом конкурсного відбору посередників, які можуть своєю діяльністю досягти таких результатів:

- Подальший розвиток мережі нових підприємців, хост підприємців та посередницьких організацій.
- Дозвіл новим підприємцям працювати разом і вчитися у господаря-підприємця в іншій країні-учасниці, таким чином сприяючи встановленню відповідності між новими та відомими підприємцями за кордоном.
- Підтримка створення нових підприємств, спільних підприємств і відокремлення компаній і сприяння транскордонному діловому співробітництву.
- Розширення міжнародної діяльності та інноваційного потенціалу приймаючої сторони.

Особливість посередницьких організацій – виконання ролі місцевих контактних осіб для реалізації. Вони співпрацюють із усіма іншими організаціями та органами влади, що беруть участь у Програмі обміну. Вони отримують допомогу від офісу підтримки, який сприяє координації та управлінню. Посередницькі організації супроводжують підприємців протягом усього обміну: допомагають із заявкою, сприяють встановленню успішних відносин із відповідним підприємцем за кордоном, а також дають відповіді на всі запитання заявників [3].

Перевагою Програми «Еразмус для молодих підприємців» є її відкритість як для досвідчених, так і для початківців. Отже, взяти участь у ній можуть представники МСП, які досягли 18-річного віку, планують розпочати бізнес на основі життєздатного бізнес-плану або ж мають менше 3 років загального досвіду підприємницької діяльності. Суттєвими вимогами програми є те, що учасник повинен:

- бути постійним жителем однієї з країн-учасниць програми [9];
- мати конкретний проект або бізнес-ідею, відображену в бізнес-плані;
- виявляти вмотивованість та відданість співпраці під час перебування з досвідченим підприємцем із іншої країни-учасниці;
- бути готовим до внеску у розвиток бізнесу приймаючого підприємця та зробити доступними свої навички та компетенції;
- виявляти готовність доповнити кошти програми за потреби для покриття витрат на перебування за кордоном [3].

Варто зазначити, що програма відкрита для досвідченого підприємця, який може бути лише в ролі приймаючої сторони і взяти участь у програмі, якщо:

- є постійним жителем однієї з країн-учасниць і його компанія зареєстрована в цій країні;

– є власником-керівником МСП або особою, яка безпосередньо займається підприємництвом на рівні ради МСП (не працівник);

– керує підприємством як підприємець (не найманий працівник) понад 3 роки;

– готовий поділитися своїми знаннями та досвідом із новим підприємцем і бути наставником [9].

Умовами передбачено: початківці та досвідчені підприємці, які бажають взяти участь у Програмі обміну, повинні подати заявку на порталі Програми та вибрати бажаний місцевий контактний пункт на сайті Програми [3]. Він має бути активним у країні проживання підприємця, оскільки виконуватиме роль гід та контактної особи протягом усього процесу.

Після прийняття заявки підприємець знайде всі інші дійсні заявки в онлайн-каталозі, що дозволить йому і його місцевому контактному пункту визначитися з підприємцем – приймаючою стороною.

Перевагою програми є можливість пропозиції для підприємця взяти участь у вступному курсі, щоб підготуватися до обміну.

Загалом, як свідчать результати обмінів між представниками країн-учасниць Програми «Еразмус для молодих підприємців», у тому числі України, є унікальний шанс отримати міжнародний досвід, необхідні компетенції та перспективи для старту власного бізнесу. Відмінною перевагою програми є покриття фінансових витрат у країні перебування підприємця терміном від 1 до 6 місяців.

Варто зазначити: українці почали активно користуватися цією програмою у 2020 році. Аналіз історій успіху продемонстрував наступні показники: у 2020 році можливостями обмінів скористалися 3 українські підприємці, у 2021 – 6, у 2022 – 16, у 2023 – 7. Як свідчать дані результативності участі представників МСП із України в Програмі обмінів, молоді підприємці набули бізнес-компетенцій, відкрили бізнес, вийшли на новий якісний рівень прибутковості. Як приклад можна продемонструвати наступні історії успіху:

1. Оксана Шамонова започаткувала Vita Education Learning Hub – міжнародний хаб неформальної освіти.

2. Олександра Фомін керує Sustainable Agency – першою консалтинговою агенцією в Україні, яка спеціалізується на освітніх програмах зі сталого бізнесу для малого та середнього бізнесу.

3. Руслан Руденко відкрив органічні ринки. Разом

з наставником Іриною побудували європейську бізнес-мережу. Руслан розробив смаки гірчиці та нову бізнес-ідею для франчайзингу; він також зареєстрував компанію з міжнародної торгівлі українськими органічними злаками та болгарськими органічними ароматизаторами в Словаччині.

4. Ірина Кулинич завдяки обміну отримала навички бізнес-планування, краще зрозуміла європейський ринок, нові підходи до вирішення проблем і розробки планів на випадок непередбачених ситуацій.

5. Наталія Дейнеко розпочала професійну кар'єру та пройшла шлях від майстра манікюру до тренера та спікера у цій сфері.

6. Діана Хиріанова отримала достатньо знань у системі управління бізнесом, щоб розпочати власну справу. Завдяки реорганізації роботи вона створила до 4 робочих місць у Innovators Valley, знайшла 3 нових партнерів для різних проектів та постійних клієнтів [8].

Проте варто зазначити: попри значні перспективи почерпнути досвід колег-підприємців, представники МСП не надто активно використовують можливості Програми обмінів. Причиною цього вбачаємо низьку поінформованість українців про потенціал «Еразмусу для молодих підприємців». На нашу думку, суттєво підвищити активність дозволить низка інформаційно-роз'яснювальних заходів на рівні ЗМІ, органів влади та місцевого самоврядування про перспективи та демонстрація історій успіху тих, хто вже скористалися бенефітами програми.

Висновки. Аналіз Програми Європейської комісії «Еразмус для молодих підприємців» продемонстрував: її інструменти підтримки є унікальними для тих, хто мають бажання розвивати власну справу. Вона допомагає початківцям отримати необхідні навички для запуску та успішного розвитку свого бізнесу. Представники МСП обмінюються досвідом і бізнес-ідеями з досвідченими підприємцями протягом 1-6 місяців. Європейська комісія частково фінансує перебування в іншій країні. Попри значні перспективи почерпнути досвід колег-підприємців, представники українських МСП не надто активно використовують можливості Програми обмінів. За умови підвищення їх поінформованості про переваги «Еразмусу для молодих підприємців» бізнес відчужує її суттєвий вплив. Наступні наші дослідження повинні стосуватися аспектів результативності програми для окремих сфер європейської економіки та української зокрема.

Список літератури:

1. Войтенко О.М., Дручик М.І. Бар'єри виходу українських компаній на міжнародний ринок. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 3(20). С. 10–17. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/3_20_ukr/3_20_2020.pdf#page=10 (дата звернення: 03.04.2024).

2. Гришина Л.О., Карась П.М. Фінансові аспекти повоєнного відновлення економіки в Україні. *The VI International Scientific and Practical Conference «Modern ways of solving the problems of science in the world»*, February 13-15, Warsaw, 2023. P. 76–79. URL: <https://stlnau.in.ua/samoosvita/item/2023/ec230215.pdf#page=77> (дата звернення: 15.04.2024).

3. Erasmus for Young Entrepreneurs. URL: <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/> (дата звернення: 05.04.2024).

4. Клименко І., Акімов О. Стратегічні напрями застосування інструментів європейського врядування в державному управлінні України. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С. 67–71.

5. Кицюк І.В., Ковальчук І.В. Програми Європейського Союзу з підтримки та стимулювання малого та середнього бізнесу України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2023. Вип. 4 (110). С. 69–73. URL: <http://www.puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/218> (дата звернення: 18.04.2024).
6. Кобеля-Звір М.Я. Грантові можливості для розвитку малого та середнього бізнесу в умовах війни в Україні: переваги та труднощі. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 73. С. 79–85. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1394> (дата звернення: 10.04.2024).
7. Кобеля-Звір М.Я. Грантові можливості програми Європейської комісії «Єдиний ринок». *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. Полтава : ПНТУ, 2023. Т. 4(91). С. 140–145. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3204> (дата звернення: 12.04.2024).
8. Recent testimonies of successful business networking – Erasmus for Young Entrepreneurs programme. *Erasmus for Young Entrepreneurs*. URL: <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/page.php?cid=9> (дата звернення: 04.04.2024).
9. Who can participate in this European mobility scheme? *Erasmus for Young Entrepreneurs*. URL: <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/page.php?cid=3> (дата звернення: 12.04.2024).
10. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <https://chaszmin.com.ua/> (дата звернення: 10.04.2024).
11. Erasmus for Young Entrepreneurs – junior call. SMP-COSME-2024-EYEJR-01. *EU F&T Portal. European Commission*. URL: <http://surl.li/tqdgdc> (дата звернення: 01.04.2024).

References:

1. Vojtenko O. M., Druchyk M. I. (2020) Bar'ieri vykhodu ukrains'kykh kompanij na mizhnarodnyj rynek [Barriers to entry of Ukrainian companies to the international market]. *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 3(20), pp. 10–17. Available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/3_20_ukr/3_20_2020.pdf#page=10 (accessed April 3, 2024).
2. Hryshyna L. O., Karas' P. M. (February 13–15, 2023) Finansovi aspekty povoiennoho vidnovlennia ekonomiky v Ukraini [Financial aspects of post-war economic recovery in Ukraine]. *The VI International Scientific and Practical Conference "Modern ways of solving the problems of science in the world"*, Warsaw, pp. 76–79. Available at: <https://stlnau.in.ua/samoosvita/item/2023/ec230215.pdf#page=77> (accessed April 15, 2024).
3. Erasmus for Young Entrepreneurs. Available at: <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/> (accessed April 5, 2024).
4. Klymenko I., Akimov O. (2018) Stratehichni napriamy zastosuvannia instrumentiv ievropejs'koho vriaduvannia v derzhavnomu upravlinni Ukrainy [Strategic directions of application of European governance tools in the state administration of Ukraine]. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 2 (55), part 1, pp. 67–71. Available at: <file:///Users/mac/Downloads/228-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-246-1-10-20211214.pdf> (accessed April 13, 2024).
5. Kytsiuk I. V., Koval'chuk I. V. (2023) Prohramy Yevropejs'koho Soiuzu z pidtrymky ta stymulivannia maloho ta seredn'oho biznesu Ukrainy [European Union programs for supporting and stimulating small and medium-sized businesses of Ukraine]. *Naukovyj visnyk Poltavs'koho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriia "Ekonomichni nauky"*, vol. 4 (110), pp. 69–73. Available at: <http://www.puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/218> (accessed April 18, 2024).
6. Kobelia-Zvir M. Ya. (2023) Hrantovi mozhlyvosti dlia rozvytku maloho ta seredn'oho biznesu v umovakh vijny v Ukraini: perevahy ta trudnoschi [Grant opportunities for the development of small and medium-sized businesses in the conditions of war in Ukraine: advantages and difficulties]. *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky.*, no. 73, pp. 79–85. Available at: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1394> (accessed April 10, 2024).
7. Kobelia-Zvir M. Ya. (2023) Hrantovi mozhlyvosti prohramy Yevropejs'koi komisii "Yedynyj rynek" [Grant opportunities of the European Commission's "Single Market" program]. *Naukovyj zhurnal "Ekonomika i rehion"*. Poltava: PNTU, vol. 4(91), pp. 140–145. Available at: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3204> (accessed April 12, 2024).
8. Recent testimonies of successful business networking – Erasmus for Young Entrepreneurs programme. *Erasmus for Young Entrepreneurs*. Available at: <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/page.php?cid=9> (accessed April 4, 2024).
9. Who can participate in this European mobility scheme? *Erasmus for Young Entrepreneurs*. Available at: <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/page.php?cid=3> (accessed April 12, 2024).
10. Tsentr rozvytku "ChAS ZMIN" ["TIME OF CHANGE" development center]. Available at: <https://chaszmin.com.ua/> (accessed April 10, 2024).
11. Erasmus for Young Entrepreneurs – junior call. SMP-COSME-2024-EYEJR-01. *EU F&T Portal. European Commission*. Available at: <http://surl.li/tqdgdc> (accessed April 1, 2024).

GRANTS OF THE EUROPEAN COMMISSION PROGRAM "ERASMUS FOR YOUNG ENTREPRENEURS"

The article discusses the main grant opportunities of the European Commission's Erasmus for Young Entrepreneurs Program. It has been demonstrated that its support tools are unique for young entrepreneurs who have a desire to develop their own business. Emphasized: as of April 2024, entrepreneurs from 39 countries, including Ukraine, can participate in the program. Emphasis is placed on the fact that the Program helps budding entrepreneurs acquire the necessary skills to launch and successfully develop their business: representatives of SMEs exchange experience and business ideas with experienced entrepreneurs for 1-6 months, for which the Program allocates funding. It is noted that the European Com-

mission partially finances the stay of entrepreneurs in another country. A distinctive feature of the Program has been demonstrated, namely that it is implemented through a network of intermediary organizations in each country, whose task is to implement the Program at the local level, attracting entrepreneurs and helping them to benefit from international exchanges. The advantage of the Program is outlined: a new entrepreneur gets the opportunity to study without breaking away from work in small or medium-sized enterprises of other countries, which will contribute to the effective start of a business or strengthen an existing business; the entrepreneur can also enter new markets, expand international cooperation and find potential partners abroad; the host entrepreneur has the opportunity to get fresh ideas from a motivated newcomer, which can be a beneficial addition to his own competencies. The article states that despite significant prospects for learning from the experience of fellow entrepreneurs, representatives of Ukrainian SMEs do not actively use the opportunities of the Exchange Program. The study demonstrates the performance indicators of Ukrainian entrepreneurs in the Exchange Program since 2020, and demonstrates the main reason why domestic business does not actively use the opportunities of the Erasmus for Young Entrepreneurs Program. Summarized: provided Ukrainian entrepreneurs are more aware of the benefits of the Program, Ukrainian business can feel its significant impact.

Key words: grants, Erasmus for Young Entrepreneurs Program, European grants, exchange opportunities, grants for SMEs, grant support, European Union grants, European Commission grants, program opportunities.